

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету

Ю.О. Каганов
«___» _____

ВИСНОВОК

Запорізького національного університету
щодо докторської дисертації
Соломахи Артема Григоровича на тему:
«Етапи становлення та сучасні тенденції розвитку науки адміністративного права»

ВИТЯГ

з протоколу № ____
розширеного засідання кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету
(тема затверджена на засіданні
Науково-технічної ради ЗНУ протокол № 6 від 21.01.2016)

від «___» _____ 2024 р.

м. Запоріжжя

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету В.К. Колпаков.

Секретар: к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджиєва.

Присутні: д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права, декан юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломоєць, д.ю.н., професор, проректор з наукової роботи Університету митної справи та фінансів Д.В. Приймаченко, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, д.ю.н., доцент, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету А.А. Шарая, к.ю.н., доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету І.В. Пелех, д.ю.н., професор, професор кафедри історії і теорії держави та права Запорізького національного університету Н.В. Галіцина, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.М. Кушнір, к.ю.н., доцент кафедри цивільного права Запорізького національного університету К.О. Алімов, к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Л.В. Кузенко, д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності Запорізького національного університету Ю.В. Пирожкова, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Ю.О. Легеза, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права Запорізького національного університету І.В. Болокан, здобувач – А.Г. Соломаха.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертації Соломаха Артема Григоровича на тему «Етапи становлення та сучасні тенденції розвитку науки адміністративного права», виконаної на кафедрі конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету представленої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

СЛУХАЛИ: Доповідь здобувача про результати виконаного наукового дослідження. У своїй доповіді **Соломаха А.Г.** ознайомив усіх присутніх із структурою дисертації, обґрунтував актуальність обраної теми дослідження, сформулював мету і завдання дослідження, охарактеризував основні положення виконаної роботи, які відображають наукову новизну дослідження і виносяться на захист, висвітлив теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Доповідачем докладно охарактеризовані ті зміни та доповнення, що були внесені до дисертації після попереднього обговорення окремих її розділів на засіданнях кафедри. На закінчення виступу **Соломаха А.Г.** відповів на запитання присутніх щодо змісту роботи.

ВИСТУПИЛИ: Курінний **Є.В., д.ю.н., професор:** Чи порівнювали Ви специфіку науки радянського адміністративного права та науки сучасного адміністративного права? До яких висновків Ви прийшли?

Соломаха А.Г., здобувач: Дякую за запитання! Дійсно, основна особливість науки адміністративного права в тому, що воно максимально віддалилося від загальних тенденцій розвитку європейського адміністративного права, а тому йому були притаманні такі негативні особливості:

Таким чином, радянське адміністративне право максимально віддалилось від засад європейського адміністративного права та мало наступні негативні наслідки:

- у публічно-правових відносинах прерогатива завжди віддавалась суб'єктам державного управління, а тому, по-перше, місцеве самоврядування юридично існувало в Радянському Союзі, але фактично функціонувало як елемент системи державного управління, по-друге, приватним особам виділялося в адміністративних правовідносинах другорядне значення та підвладний статус (ні про які партнерські відносини в публічно-правовій сфері не могло йти мови);

- якщо прерогатива у публічно-правових відносинах віддавалась державі, то акценти зміщувались у бік розробки методів та форм державного управління, тоді як форми спілкування пересічних громадян із органами виконавчої влади, окрім оскарження в адміністративному порядку, взагалі не розглядались в науці і не закріплювались в законодавстві;

- відбувався поділ учасників адміністративно-правових відносин на дві групи: 1) суб'єктів державного управління (переважно це були органи виконавчої влади та їх посадові особи); 2) об'єктів державного управління, до який відносили не тільки майно чи об'єкти, а й фізичних і юридичних осіб. Тобто адміністративно-правовий статус приватної особи суттєво був принижений у публічно-правових відносинах радянського адміністративного права;

– пониження адміністративно-правового статусу приватної особи у публічно-правових відносинах стало фактором відмови радянської правової системи від адміністративного правосуддя та адміністративного судочинства. Таким чином, адміністративний суд як арбітр в спорах між державою та приватною особою був відсутній. Вважалося, що для вирішення конфліктів в публічно-правовій сфері достатньо мати адміністративний (позасудовий) порядок оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єктів державного управління.

Отже, наука радянського адміністративного права є одним із етапів становлення науки адміністративного права в Україні, який мав більш негативний ніж позитивний вплив на розвиток цієї галузевої науки.

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: Які загальні тенденції розвитку сучасної науки адміністративного права Ви можете виділити?

Соломаха А.Г., здобувач: Дякую за запитання! Сучасний етап становлення науки адміністративного права розпочався з 1991 р. Цей етап характеризується поступовим перетворенням науки, яка обслуговувала виконавчу владу в тоталітарному режимі, на науку, що повернулася до європейських цінностей та орієнтирів. Відповідно, цей етап розвитку науки адміністративного права характеризується наступними особливостями: а) в період з 1991 р. по 2000 р. наука адміністративного права продовжувала функціонувати на засадах радянського адміністративного права; б) в період з 2001 р. по 2013 р. наука адміністративного права почала змінювати підходи до предмету і методу адміністративного права, до визначення пріоритетів у відносинах між суб'єктами публічного адміністрування та приватними особами, до ролі адміністративного судочинства у суспільстві, тощо; в) у період з 2014 р. по сьогодні наука адміністративного права визнала існування поряд із матеріальними та процесуальними нормами адміністративного права окрему групу процедурних норм, забезпечила законодавця знаннями для правового закріплення адміністративної процедури як однієї із основних форм спілкування суб'єкта публічного адміністрування із приватними особами, кардинально переглянула систему адміністративного права з огляду на сучасний стан суспільних відносин в країні.

Пирожкова Ю.В., д.ю.н., доцент: Чому Ви характеризуєте в роботі рівні наукового пізнання адміністративно-правових явищ? Яке практичне і теоретичне значення це має?

Соломаха А.Г., здобувач: Дякую за запитання! Я погоджуюсь із представленою в науковій літературі думкою про те, що існує три рівні наукового пізнання адміністративно-правових явищ: а) емпіричний – формування узагальнень, що базуються на матеріалах практики; б) концептуальний – формування більш загальних положень, які базуються, в основному, на теоретичному матеріалі та оформлені у вигляді наукових концепцій, доктрин, вчень, гіпотез, тощо; в) загальнотеоретичний (аналітичний) – формування аналітичних узагальнень щодо систематизації науки адміністративного права.

Висвітлення цього питання має кількісно-якісний характер, адже емпіричний рівень наукового пізнання сьогодні представлений найбільшою кількістю наукових джерел та адміністративістів, аналітичний рівень – представлений десятками адміністративістів, які наповнюють (вливають) нові знання в теорію адміністративного права, а загальнотеоретичний рівень, на нашу думку, взагалі не

представлений жодним адміністративістом. Свого часу таку важливу роль в науці відігравав В.Б. Авер'янов. Тобто систематизація знань про адміністративно-правові явища і процеси не відбувається в сучасній науці належним чином. Більш того, з'явилися сили, що наполегливо фрагментують науку адміністративного права, пропонуючи створення самостійних галузей права і відповідних галузевих юридичних наук.

Отже, теоретичне значення виділення рівнів наукового пізнання полягає, на нашу думку, у тому, щоб підтримувати рівномірний розвиток всіх трьох рівнів наукового пізнання адміністративно-правових явищ для гармонійного розвитку теорії адміністративного права, а практичне значення – у необхідності розвитку теорії адміністративного права у відповідності до потреб практики (щоб не існувало великого розриву між теорією та практикою).

Кушнір С.М., д.ю.н., професор: З якими проблемами зіштовхується сучасна юридична методологія і відповідно наука адміністративного права?

Соломаха А.Г., здобувач: Дякую за запитання! Сучасна юридична методологія характеризується наступними особливостями: а) неспроможність методології реалізувати на практиці більшість проектів вдосконалення суспільства, адже методологія розроблялась для науки (наукових досліджень), а не для практики; б) відмова від шаблонних схем та алгоритмів у поясненні правової реальності; в) забезпечення єдності наукового та ненаукового (наприклад, соціопитувань, анкетувань і ін.) в дослідженнях адміністративно-правових явищ; г) використання методології таким чином, що б суб'єктивні чинники не впливали суттєво (а краще щоб взагалі не впливали) на результати проведеного дослідження; ґ) гармонійне поєднання раціональності у пошуку істини із такими морально-етичними категоріями як «свобода», «добробут», «автономія» та ін.

Кузенко Л.В, к.ю.н., доцент: У чому Ви бачите специфіку сучасного категоріального апарату науки адміністративного права?

Соломаха А.Г., здобувач: Дякую за запитання! Вважаю, що специфіка категоріального апарату сучасного адміністративного права полягає в наступному: 1) він має розгорнуту, але цілісну, систему категорій і понять; 2) у його формуванні приймають участь всі методи пізнання, втім найбільше значення мають діалектичний метод та індукція і дедукція як загальнологічні прийоми; 3) характеризується відносною сталістю і стабільністю, бо категоріальний апарат фіксує певний рівень знань про адміністративне право і адміністративно-правові явища; 4) він складає змістовну частину науки адміністративного права; 5) він складається із доктринальних і легальних понять; 6) він складається із юридичних і неюридичних понять; 7) є цілісним, системним та логічним утворенням.

Алімов К.О., к.ю.н.: Які елементи, на Вашу думку, входять до категоріального апарату науки адміністративного права?

Соломаха А.Г., здобувач: Дякую за запитання! Наука адміністративного права має категоріальний апарат, який складається із понять і категорій, які, по-перше, розроблені теорією держави та права і використовуються у всіх галузевих юридичних науках (наприклад, структура правовідношення), по-друге, розроблені іншими галузевими науками (наприклад, «позивач» чи «відповідач»), по-третє, розроблені безпосередньо наукою адміністративного права (наприклад, заходи

адміністративного примусу), і, по-четверте, розроблені іншими науками (наприклад, «природна монополія», «меліорація земель» і ін.).

Рецензенти:

- 1) д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Є.В. Курінний;
- 2) д.ю.н., доцент, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету А.А. Шарая;
- 3) д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права Запорізького національного університету І.В. Болокан.

ОБГОВОРЕННЯ:

Д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету В.К. Колпаков у своєму виступі відзначив, що дослідження виконане на високому теоретичному рівні з використанням достатньої кількості нормативно-правових актів та літературних джерел. Структура роботи є логічною та послідовною. Варто підкреслити комплексний характер аналізу розглянутих проблем і корисність підготовлених рекомендацій для вдосконалення теорії адміністративного права, а на її підставі – положень чинного та перспективного законодавства України. Робота відзначається актуальністю та науковою новизною.

Д.ю.н., доцент, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету А.А. Шарая підкреслила, що дисертація здобувача в цілому відповідає всім вимогам, які висуваються до дисертаційних робіт, і може бути рекомендована для розгляду спеціалізованою вченою радою за спеціальністю 12.00.07 – «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

Підсумовуючи свій виступ, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Є.В. Курінний зазначив, що дисертація А.Г. Соломахи підготовлена на високому теоретичному рівні та робить значний внесок у науку адміністративного права, тому може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за відповідною спеціальністю.

Д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.М. Кушнір узагальнив обговорення, вказавши, що дисертація здобувача стосується актуальної проблеми. Він зауважив, що робота А.Г. Соломахи повністю відповідає основним вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, і рекомендує її до розгляду спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 12.00.07 – «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

УХВАЛИЛИ:

Узагальнюючи результати обговорення дисертації та повноти публікації основних результатів дисертації Соломахи А.Г. прийняти:

ВИСНОВОК

Щодо дисертації Соломахи Артема Григоровича на тему «Етапи становлення та сучасні тенденції розвитку науки адміністративного права», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання про сутність науки адміністративного права є одним із фундаментальних питань юридичної науки, адже власне наука адміністративного права здійснює організуючий вплив на структуризацію дослідження адміністративно-правового явища, вибір дослідницьких методів та наукових категорій, а також на очікуваний дослідником результат. Сучасна наука адміністративного права відмовилась від засад науки адміністративного права радянського періоду, втім у науковій літературі відсутні комплексні дослідження її сутності та функцій, прийомів, рівнів та інструментарію дослідницької діяльності.

За останні десятиліття в адміністративному праві змінилося майже все – предмет і метод адміністративно-правового регулювання, категоріальний апарат адміністративного права, система адміністративного права та ін. У таких умовах, безумовно, повинні були змінитись і методологічні установки до визначення основних проблем науки адміністративного права. Цього не сталося. Наука адміністративного права продовжує розглядатись як об'єкт дослідження інших наук, а тому ґрунтовно і комплексно не досліджується.

У сучасних умовах методологічні проблеми науки адміністративного права все більше стають помітними та мають значення для розвитку адміністративного законодавства і правозастосовної практики. Віддаленість науки адміністративного права від потреб практики, а практики від науково обґрунтованих пропозицій свідчить про те, що наука адміністративного права реалізує нині не всі свої функції. Наявні об'єктивні і суб'єктивні причини повного чи часткового невиконання функцій науки. Втім зрозуміти ці чинники, напрацювати заходи щодо їх усунення з наукової діяльності можна лише тоді, коли наука адміністративного права буде розглядатись як один із предметів адміністративно-правових досліджень.

Теоретико-методологічну основу дисертації становлять наукові джерела, в яких досліджувались особливості розвитку науки адміністративного права, її методологія і категоріальний апарат, зокрема, таких науковців, як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, Л.Р. Біла-Тіунова, А.С. Васильєв, Т.О. Губанова, О.Ю. Дрозд, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, Л.М. Корнута, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінний, М.М. Малетич, А.В. Матіос, О.І. Миколенко, О.М. Миколенко, О.П. Рябченко, Ю.С. Шемшученко, О.С. Яра та ін.

Разом із тим у юридичній літературі з адміністративного права відсутні комплексні праці, які присвячені дослідженню науки адміністративного права, що й зумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано в Запорізькому національному університеті в межах наукового проєкту «Дослідження проблем теорії адміністративного права в умовах глобалізаційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00711).

Мета та задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у розкритті особливостей розвитку науки адміністративного права, а саме у розкритті «серцевини» науки, рівнів наукового пізнання адміністративно-правових явищ, категоріального апарату та методології адміністративного права, а також у вдосконаленні на цій основі теорії адміністративного права.

Для досягнення вказаної мети в дисертаційній роботі поставлено й вирішено такі основні *задачі*:

- розкрити проблеми, які ускладнюють процес визначення «серцевини» науки адміністративного права;
- охарактеризувати історію розвитку науки адміністративного права як системи знань про управлінську галузь права;
- визначити особливості науки адміністративного права як системи знань про правозабезпечувальну публічну галузь права у системі права України;
- розкрити сутність (серцевину) науки адміністративного права;
- визначити об'єкт та предмет науки адміністративного права з огляду на сучасний розвиток суспільних відносин;
- надати інституційну характеристику науки адміністративного права України;
- розкрити системність сучасної науки адміністративного права як одну із головних її ознак;
- визначити особливості розвитку науки адміністративного права в період з 1991 року по сьогодні;
- розкрити місце і значення науки адміністративного права у сучасній системі юридичних наук;
- охарактеризувати функції науки адміністративного права;
- визначити значення загальнотеоретичного рівня наукового пізнання в дослідженнях адміністративно-правових явищ;
- розкрити особливості концептуального рівня досліджень адміністративно-правових явищ;
- охарактеризувати специфіку емпіричного (практично-прикладного) рівня досліджень адміністративно-правових явищ;
- розкрити елементний склад інструментарію досліджень адміністративно-правових явищ;
- визначити особливості формування категоріального апарату адміністративного права;
- розкрити специфіку впровадження у категоріальний апарат науки адміністративного права понять «публічне адміністрування», «адміністративний акт» та «адміністративні послуги»;
- визначити особливості впровадження в категоріальний апарат науки адміністративного права понять «адміністративний процес», «адміністративна процедура» та «адміністративний договір»;
- визначити методологічні проблеми науки адміністративного права;
- розкрити специфіку використання загальнофілософських методів пізнання в дослідженнях адміністративно-правових явищ;
- охарактеризувати основні проблеми використання загальнонаукових методів пізнання в дослідженнях адміністративно-правових явищ;

- визначити специфіку використання спеціальних методів наукового пізнання в дослідженнях адміністративно-правових явищ;
- розкрити особливості впливу на розвиток науки адміністративного права концепцій правової, соціальної держави та концепції інформаційного суспільства;
- визначити специфіку впливу на розвиток науки адміністративного права концепцій децентралізації влади і людиноцентризму;
- охарактеризувати особливості впливу на розвиток науки адміністративного права концепції глобалізації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі розвитку науки адміністративного права.

Предметом дослідження є етапи становлення та сучасні тенденції розвитку науки адміністративного права.

Методи дослідження. Обґрунтованість теоретичних положень дослідження, достовірність його результатів забезпечено використанням сукупності загальнофілософських, загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, завдяки використанню діалектичного методу наукового пізнання було розкрито специфіку розвитку у часі та просторі науки адміністративного права (розділи 1, 2, 3, 4, 5, 6). Історико-правовий метод дозволив розкрити особливості становлення сучасної науки адміністративного права, процес виникнення в науці нових ідей та понять (розділи 2, 3, 4, 5). Системно-структурний (системно-функціональний) метод дозволив дослідити науку адміністративного права як системне явище та як елемент більш загальної системи, що реалізує певний набір функцій (підрозділи 1.6, 1.7, 2.2, 2.3), а також розкрити елементи, що наповнюють категоріальний апарат і методологію адміністративного права (розділи 4, 5). Порівняльно-правовий метод використовувався у порівнянні різних концепцій адміністративного права (розділ 1), у визначенні специфіки і значення рівнів наукового пізнання у дослідженнях адміністративно-правових явищ (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3). За допомогою формально-юридичного методу було уточнено зміст понять «об'єкт та предмет науки», «серцевина науки», «функції науки», «методологія науки», «категоріальний апарат науки» та інші поняття, що мають велике значення для всебічного розкриття предмета дослідження.

У всіх розділах роботи використовувались такі методологічні прийоми, як синтез, аналіз, дедукція, індукція, аналогія тощо.

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, акти Верховної Ради України, інших органів державної влади та місцевого самоврядування, міжнародні нормативно-правові акти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності суб'єктів публічного адміністрування, правова публіцистика, довідкові видання, статистичні матеріали тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці цілісним комплексним дослідженням, яке присвячене визначенню особливостей розвитку науки адміністративного права, а також вдосконаленню на цій підставі теорії адміністративного права та її узгодженню із потребами практики.

У результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення і висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

- на основі аналізу історії розвитку науки адміністративного права акцентовано увагу на необхідності визначення її серцевини (основи, навколо якої концентруються інші знання), що дозволить мінімізувати у майбутньому ризики використання адміністративного права як одного із засобів обслуговування недемократичних режимів, а також сприятиме стабільності і життєздатності самої науки;

- запропоновано виділяти поняття «серцевина науки», а також розглядати публічно-владні відносини серцевиною науки адміністративного права, що дозволило усунути протиріччя між управлінською, публічно-сервісною та поліструктурною концепціями адміністративного права і переосмислити об'єкт і предмет науки адміністративного права;

- комплексно визначено об'єкт та предмет науки адміністративного права з огляду на сучасний розвиток суспільних відносин, що дало можливість, по-перше, включити до об'єкта і предмета саму науку адміністративного права, по-друге, під іншим кутом подивитись на роль та місце адміністративного права у системі права України;

- всебічно, з урахуванням особливостей предмета науки адміністративного права, були охарактеризовані рівні наукового пізнання адміністративно-правових явищ, що дозволило виділити переваги та недоліки їх використання в науково-дослідній діяльності;

- розкрито особливості використання дедукції, індукції та порівняльно-правового методу у разі дослідження адміністративно-правових явищ із описом вимог їх використання, застережень від помилок під час їх застосовування та негативних наслідків, які настають у разі порушення цих вимог;

- на підставі аналізу математичних методів дослідження адміністративно-правових явищ було запропоновано перелік вимог та сфер ефективного їх використання у науці адміністративного права;

удосконалено:

- положення щодо впровадження в адміністративне право концепції людиноцентризму, що дозволило сформулювати низку пропозицій стосовно вдосконалення теорії адміністративного права та норм адміністративного законодавства;

- наукові положення щодо впровадження в адміністративне право концепції інформаційного суспільства, що дало можливість сформулювати пропозиції з удосконалення відповідних норм адміністративного законодавства;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні положення щодо державного управління та суб'єктів державного управління, що дало можливість розкрити недоліки науки радянського адміністративного права та уточнити місце управлінських відносин у предметі сучасного адміністративного права;

- положення щодо публічно-сервісної концепції адміністративного права, що дозволило розкрити її позитивний вплив на розвиток науки адміністративного права та показати недоліки такого впливу;

– положення про системність науки, що дозволило розкрити проблеми, які наявні в науці адміністративного права та час від часу загрожують її системності;

– теоретичні положення щодо визначення понять «публічне адміністрування», «адміністративний акт», «адміністративні послуги», «адміністративний процес», «адміністративна процедура» та «адміністративний договір», що дозволило виявити загальні проблеми впровадження в категоріальний апарат науки адміністративного права нових понять.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – під час проведення наукових досліджень чи конференцій;

– *правотворчій діяльності* – для підготовки пропозицій до чинного законодавства України з питань удосконалення дефініцій, що використовуються в адміністративному законодавстві;

– *правозастосовній діяльності* – з метою вдосконалення діяльності суб'єктів публічного адміністрування, які використовують у своїй діяльності здобутки теорії адміністративного права;

– *навчальному процесі* – під час підготовки навчально-методичних матеріалів, проведення практичних занять та читання лекцій із дисципліни «Адміністративне право України».

Особистий внесок здобувача. Основні положення й результати дисертації зроблено автором самостійно з використанням новітніх досягнень вітчизняної науки адміністративного права та робіт зарубіжних учених-адміністративістів. Усі положення та висновки, викладені в дисертації, ґрунтуються на власних дослідженнях автора.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 7 науково-практичних конференціях, а саме: «Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system» (м. Рига, Латвійська Республіка, 2024 р.); «Юридичні науки: проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 2023 р., 2024 р.); «The latest law developments» (м. Влоцлавек, Республіка Польща, 2024 р.); «Восьмі Таврійські юридичні наукові читання» (м. Київ, 2023 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 2023 р.); «Актуальні питання розвитку юридичної науки в період воєнного стану» (Науково-дослідний інститут публічного права, 2024 р.).

Публікації. Основні положення й результати дисертації викладено в 28 наукових працях, у тому числі у 21 науковій статті, з яких 18 опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, 3 статті – наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Web of Science і Scopus (2 з яких – опубліковані в зарубіжних наукових виданнях), а також у 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації:

Статті в періодичних фахових наукових виданнях України:

1. Соломаха А.Г. Загальні тенденції прогнозування розвитку сучасної науки адміністративного права. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 4. Т. 2. С. 133–139. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.2.24>.
2. Соломаха А.Г. Наука адміністративного права: цінності та боротьба ідей. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2024. № 1. С. 173–178. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.28>.
3. Соломаха А.Г. Концепція інформаційного суспільства та її вплив на розвиток науки адміністративного права. *Право та державне управління*. 2024. № 1. С. 273–279. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.38>.
4. Соломаха А.Г. Порівняльний метод в дослідженнях адміністративно-правових явищ і процесів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 637–640. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/159>.
5. Соломаха А.Г. Фактори, які обумовлюють необхідність використання математичних методів в дослідженнях адміністративно-правових явищ. *Правова позиція*. 2024. № 2(43). С. 89–92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2024-2.18>.
6. Соломаха А.Г. Умови використання математичних методів в дослідженнях адміністративно-правових явищ. *Правові новели*. 2024. № 22. Т. 3. С. 111–116. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2024.22.3.18>.
7. Соломаха А.Г. Сучасні виміри категорії «функції науки адміністративного права». *Правові новели*. 2024. № 23. С. 302–309. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.38>.
8. Соломаха А.Г. Основні вектори впливу глобалізації на адміністративне право. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 534–537. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/126>.
9. Соломаха А.Г. Загальнотеоретичний рівень досліджень адміністративно-правових явищ. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 412–417. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.56>.
10. Соломаха А.Г. Соціально-ціннісний вимір сучасного адміністративного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 575–578. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/141>.
11. Соломаха А.Г. Розмежування суспільних відносин в предметі адміністративного права: оцінка доцільності і наукові засади. *Право і суспільство*. 2023. № 2. Т. 2. С. 431–438. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.64>.
12. Соломаха А.Г. Концептуальний рівень досліджень адміністративно-правових явищ. *Правова позиція*. 2023. № 3(40). С. 198–201. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.39>.
13. Соломаха А.Г. Емпіричний (практично-прикладний) рівень досліджень адміністративно-правових явищ. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 1. С. 371–375. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.1.61>.
14. Соломаха А.Г. До питання передумов запровадження ідей людиноцентризму в адміністративному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 772–775. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/193>.

15. Соломаха А.Г. Розвиток науки адміністративного права через призму концепції соціальної держави. *Правова позиція*. 2023. № 4(41). С. 152–157. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-4.31>.
16. Соломаха А.Г. Індукція як спосіб створення нових понять в науці адміністративного права. *Право і суспільство*. 2023. № 3. С. 556–561. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.83>.
17. Соломаха А.Г. Дедукція як спосіб дослідження адміністративно-правових явищ. *Право та державне управління*. 2023. № 1. С. 333–337. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.1.50>.
18. Соломаха А.Г. Іманентний концепт правової держави та його вплив на трансформацію адміністративного права. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 562–567. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.79>.

Статті в періодичних наукових виданнях, які індексуються в наукометричних базах Web of Sciences та Scopus:

19. Solomaha A., Borovyk L. On the feasibility of using the concept of management as a category of administrative law. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10. № 1. P. 216–221. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-1-216-221>.
20. Solomaha A., Palinchak M., Petretska N. Peculiarities of the influence of economic sciences on the formation of administrative and legal nomenclature. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10. № 2. P. 252–257. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-2-252-257>.
21. Kalyayev A., Solomaha A. The Local Self-Government in Ukraine in the 1990s: the Soviet Model Rejection, Reform Features. *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*. 2024. № 30. P. 179–190. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.30.299903>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

22. Соломаха А.Г. Загальні тенденції реформування категоріального апарату науки адміністративного права. *Proceedings of the international scientific conference “Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system”*, Riga, the Republic of Latvia, February 7–8, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 253–256. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-59>.
23. Соломаха А.Г. Управлінські категорії в публічному праві та їх конфлікт із категоріями науки адміністративного права. *Юридичні науки: проблеми та перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 24–25 лютого 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 446–449. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-127>.
24. Соломаха А.Г. Реальні та футуристичні прогнози в науці адміністративного права. *Proceedings of the international scientific conference “The latest law developments”*, Wloclawek, Republic of Poland, April 3–4, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 224–228. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-53>.

25. Соломаха А.Г. Наука адміністративного права та процес впровадження в Україні концепції інформаційного суспільства: особливості взаємовпливу і взаємозв'язку. *Восьмі Таврійські юридичні наукові читання* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 16–17 червня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 350–352. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-95>.

26. Соломаха А.Г. Значення порівняльного методу для розвитку науки адміністративного. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 22–23 грудня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 536–539. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-146>.

27. Соломаха А.Г. Діяльність публічно-владних суб'єктів щодо накопичення, обробки і зберігання інформації як фактор застосування математичних методів в науці адміністративного права. *Актуальні питання розвитку юридичної науки в період воєнного стану* : міжнародна науково-практична конференція, Науково-дослідний інститут публічного права, 17 травня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 247–249. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-72>.

28. Соломаха А.Г. Особливості використання концептуального рівня досліджень в науці адміністративного права. *Юридичні науки: проблеми та перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 23–24 лютого 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 288–291. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-82>.

Характеристика особистості здобувача.

Соломаха Артем Григорович народився 09 жовтня 1985 року в м. Києві.

У 2008 році закінчив Київський національний університет імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію магістр права.

З квітня 2007 року по червень 2008 року працював юрисконсультантом юридичного департаменту ЗАТ «Автомобільна група «ВІПОС».

З червня 2008 року по вересень 2009 року обіймав посаду викладача цивільно-процесуального права Фінансово-правового коледжу Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

З жовтня 2009 року по червень 2010 року був асистентом кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

З вересня 2010 року по липень 2011 року працював асистентом кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

З липня 2011 року по червень 2015 року переведений на посаду асистента новоствореної кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2015 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук із спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень на тему «Поліцейське право у науковій спадщині М.М. Цитовича».

З вересня 2015 року по червень 2020 року був асистентом кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2019 році здобув вчене звання доцента кафедри адміністративного права.

З червня по серпень 2020 року переведений на посаду доцента кафедри адміністративного права Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Із серпня 2020 року по теперішній час – переведений на посаду доцента кафедри адміністративного права та процесу Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ПОСТАНОВА КАФЕДРИ:

1. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Соломахи Артема Григоровича відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України.

2. Висновок щодо дисертації Соломахи Артема Григоровича на тему «Етапи становлення та сучасні тенденції розвитку науки адміністративного права» затвердити.

3. Зміст дисертації Соломахи Артема Григоровича на тему «Етапи становлення та сучасні тенденції розвитку науки адміністративного права», представленої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, відповідає спеціальності 12.00.07 – «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», оскільки в ній наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, пов'язаної з етапами і тенденціями розвитку сучасної науки адміністративного права, а також розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення теорії адміністративного права та на її засадах адміністративно-правового регулювання та його практичної реалізації.

4. Рекомендувати названу дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук до розгляду у спеціалізованій вченій раді Д 17.051.07 Запорізького національного університету.

Підсумки голосування: «за» – 14
«проти» – 0
«утрималися» – 0

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету

В.К. Колпаков

Секретар:

к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

Ш.Н. Гаджієва